https://buxdu.uz

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
Бухоро давлат университети

АДАБИЁТШУНОСЛИК ВА ТАРЖИМАШУНОСЛИКНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ: АДАБИЙ ЖАРАЁН, ҚИЁСИЙ АДАБИЁТШУНОСЛИК, УСЛУБШУНОСЛИК ВА ТИЛШУНОСЛИК МАСАЛАЛАРИ

Халқаро микёсидаги илмий-амалий анжуман материаллари
ТЎПЛАМИ

Бухоро - 2022

https://buxdu.uz

«Адабиётшунослик ва таржимашуносликнинг долзарб муаммолари: адабий жараён, қиёсий адабиётшунослик, услубшунослик ва тилшунослик масалалари» ҳалқаро илмий-амалий анжумани материаллари. Бухоро – 2022. - 224 бет

Бухоро давлат университетида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2022 йил 7 мартдаги 101-ф-сонли Фармойиши ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2022 йил 14 мартдаги 97-сонли буйруғи асосида 2022 йил 4 октябрь куни **“Адабиётшунослик ва таржимашуносликнинг долзарб муаммолари: адабий жараён, қиёсий адабиётшунослик, услубшунослик ва тилшунослик масалалари”** мавзусидаги халқаро миқёсдаги илмий-амалий анжуманибўлиб ўтади.

Масъул муҳаррир:
Менглиев Бахтиёр Ражабович – филология фанлари доктори, профессор
Таҳрир ҳайъати:
Д.И. Ходжаева, М.Қ. Бақоева, М.Б. Аҳмедова, Г.Ф. Назарова, Л.Ж.Жалилова, З.Т. Сафарова, М.Ж. Чориева

Тақризчилар:
Нозимжон Бобожонович Атабоев – филология фанлари бўйича фалсафа доктори, доцент
Қаршибаева Улжан Давировна - филология фанлари доктори, профессор

Мақолаларни тўпловчи ва нашрга тайёрловчи Инглиз адабиётшунослиги кафедраси доценти, ф.ф.ф.д. М.Б.Аҳмедова

Ушбу тўпламда жамланган мақолалар хорижий тилларни ўқитишнинг замонавий ёндашувлари ва истиқболлари, корпус лингвистикаси масалалари, медиалингвистика ва лингвистик тадқиқотлар, қиёсий адабиётшуносликнинг долзарб муаммолари, Ўзбекистонда таржима мактаби яратиш ва уни ривожлантиришда инновацион ғоя ва технологияларни қўллаш масалалари доирасида мутахассисларнинг тажриба ва фикр алмашинувини таъминлашга хизмат қилади.

https://buxdu.uz

2- ШЎЪБА. АДАБИЙ ТАНҚИДЧИЛИК, АДАБИЙ ЖАРАЁНЛАР, АДАБИЁТДА МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТ ВА МАЪНАВИЯТ МАСАЛАЛАРИ. 53
Dr. Firuze Güzel. THE FALL OF IDEOLOGIES GRAPES OF WRATH AND FAREWELL GUL'SARY! 53
Кондратьева Ирина Германовна, Хисматуллина Люция Гумеровна. ЭКСПРЕССИВНОСТЬ И СТИЛИСТИЧЕСКОЕ СВОЕОБРАЗИЕ РАССКАЗОВ К.МЭНСФИЛД 53
Дилрабо Қувватова. СЎНГГИ ЙИЛЛАР ЎЗБЕК ДОСТОНЧИЛИГИДА МОДЕРН ИЗЛАНИШЛАР 55
Алланазарова Феруза Каримбердиевна. ЖАҲОН АДАБИЁТИДА ЗАМОНАВИЙ НАСР ТАКОМИЛЛИ....................58
Сафарова Зилола Толибовна, Ўраева Дармон Саидахмедовна. Ч. ДИККЕНСНИНГ “НИКОЛАС НИКЛБИ” РОМАНИДА ТАЪЛИМ МАСАЛАСИ 59
U.S.Toirova. INGLIZ ROMANLARIDA IT ZOOSEMASINING TURLI XIL TALQINI 62
Odinaeva Nilufar Lukmonovna, Khudoyberdieva Kamola. THE TRAGEDY IN "MARTIN EDEN" BY JACK LONDON 64
Shaymardanov Abror Hamid o’g’li, Juraev Shohruh Baxtiyorovich. TABIIY TILNI QAYTA ISHLASH NAMUNALARI VA ULARNING XORIJIY TILLARNI O’RGANISHDAGI O’RNI 67
Муқимова Гулнора Рашидовна. ФИТОМОРФ МЕТАФОРАЛАРНИНГ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ 69
Рўзиев Я.Б. ВИЛҲЕЛМ ФОН ҲУМБОЛТ ТАЪЛИМОТИДА РУҲИЙ ҚУВВАТ БИЛАН ТИЛНИНГ ЎЗАРО МУНОСАБАТИ МАСАЛАСИ 71
Худойкулова Мархабо Ахадовна. МЕСТО ЖАНРА ПОЛЕМИКИ УЗБЕКСКОМ ЛИТЕРАТУРНОМ КРИТИКЕ....................74
Jalilova Lola Jalilovna, Axmedova Mohinur Farhodovna. PSIXOLOGIZMNING MUHIM JIHATLARINI J.K. ROVLINGNING “GARRI POTTER VA HIKMATLAR TOSHI ”ASARI ORQALI TAHLILI....................76
Каримова Шахнозахон Каримовна. АСҚАР МАҲКАМ ШЕЪРЛАРИДА ИНВЕРСИЯ......79
Ollomurodov Arjunbek Orifjonovich. COGNITIVE STUDY OF METAPHORS: STRUCTURE AND USAGE 80
Qurbonova N. , Karimova Dilshoda Erkinovna. UILYAM BLEYKNING “LONDON” SHE’RIDA METAFORALARNING QO’LLANISHI 82
Jalilova Lola Jalilovna, Nematova Ro`zigul. O’ZBEK ADABIYOTIDA MILLIY RUHIYAT TASVIRI 84
Maftuna Yoriyeva, Nodira Roziqovna Qurbonova. JEYMS FENIMOR KUPERNING IJOD YO`LI BOSQICHLARI 86
Tursunova Zarina. KEYT SHOPINNING “THE AWAKENING” ASARIDA FEMINIZM MAVZUSI....................89
Choriyeva Muxlisa, Yandashova Munisa. THE IMPACT OF THE SECOND WORLD WAR ON THE LIVES OF PEOPLE IN REMOTE VILLAGES AND THE DEPICTION OF NATIONAL CHARACTERS REFLECTED IN “BETWEEN TWO DOORS” BY UTKIR HOSHIMOV....................91
O.X.Ganiyeva, N.B. Aminova. JON STEYNBEKNING ASARLARIDA IJTIMOIY MUAMMOLAR TASVIRI 93
Mohinur Raxmiddinovna Sayliyeva. MARGARET MITCHELLNING “SHAMOLLARDA QOLGAN HISLARIM” ASARI FUNKSIONAL-DISKURSIV TAHLIL OBYEKTI SIFATIDA....................95
Tukhtayeva Farida Ismatullayevna. CHINESE IN THE WORKS OF US WRITERS 98
Hamroyeva Sharifa Shukur qizi. VALTER SKOTT VA ABDULLA QODIRIY ASARLARIDA TARIXIY HAQIQAT VA BADIIY TO`QIMA....................100
Muxlisa Choriyeva Jumamurodovna. INGLIZ ADABIYOTIDA “G’URUR/QADR-QIMMAT” MOTIVINING IFODALANISHI 102

https://buxdu.uz

8. Niyazova M. THE CLASSIFICATIONS AND FUNCTIONS OF POETONYMS IN LITERARY TEXT //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 10. – №. 10.
9. Niyazova M. Daily life blessing in English and Uzbek literature //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2020. – Т. 1. – №. 1.
10. https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&cluster=4773949442069071604&btnI=1&hl=ru
11. https://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/nicholas-nickleby-and-the-yorkshire-schools

INGLIZ ROMANLARIDA IT ZOOSEMASINING TURLI XIL TALQINI

U.S.Toirova Buxoro davlat universiteti
Ingliz adabiyotshunosligi kafedrasi

Zoosemiya- bu hayvon nomlari inson xususiyatlarini belgilash uchun qo‘llaniladigan semantik o‘zgarish jarayoni. MacWhinney (1989) ta'kidlaganidek, inson bilan bog‘liq metaforalar hayvonlar xususiyatlari dunyosi va inson xususiyatlari dunyosi o‘rtasida o‘rnatilgan ma'lum bir izomorfizmga ishora qiladi.

Bu termin ingliz tilshunosligida 80 yillarda paydo bo’lib, 2000 yillardan so’ng bu termin yuzasidan ko’plab ishlar olib borilgan. Biz ham o’z maqolamizda It zoosemasini ingliz romanlari misolida o’rganib tahlil qilishga harakat qildik.

Biz ingliz romanlarini tahlil qilar ekanmiz undagi bayon etilgan mavzular haqida to’xtalib o’tsak. Ayniqsa Ingliz adabiyotining afsonasiga aylangan ’’Greyfriar Bobby’’ timsolini Ingliz yozuvchisi Eleanor Atkinson zo’r mahorat bilan ko’rsatishga harakat qilgan. Quyidagi keltirilgan misralar fikrimiz dalilidir.

1) "Gentlemen, your indulgence for a moment, to drink another toast to a little dog that is said to have slept on his master's grave in Greyfriars churchyard for more than eight years. Sergeant Scott, of the Royal Engineers, vouches for the story and will present the hero”.

"You see he's a well-knit little rascal, long and low, hardy and strong. His ancestors were bred for bolting foxes and wildcats among the rocky headlands of the subarctic islands. The intelligence, courage and devotion of dogs of this breed can scarcely be overstated. There is some far away crossing here that gives this one a greater beauty and grace and more engaging manners, making him a 'sport' among rough farm dogs—but look at the length and strength of the muzzle. He's as determined as the deil. You would have to break his neck before you could break his purpose. For love of his master he would starve, or he would leap to his death without an instant's hesitation." All this time the man had been stroking Bobby's head and neck. Now, feeling the collar under the thatch, he slipped it out and brought the brass plate up to the light.

Quyida keltirilgan parcha Greyfriar Bobby hikoyasi asosida yaratilgan romandan olingan bo’lib unda Jon Greyva Bobby haqida fikr yuritilar ekan, Jon itni o’zi bilan olib yurgan hamrohi sifatida unga kishi ismini ya’ni Bobby deb nom beradi.U offiser bo’lganligi uchun , iti bilan doimo Shotlandiya ko’chalaridagi tinch totuvlikni ta’minlaydi, hamda qishning sovuq kunlarida u shamollab, tuberkuloz kasaliga duchor bo’lib , bu olamni tark etadi. Jon Edinburgning Eski shaharchasidagi Greyfriars Kirk atrofidagi qabristonda dafn qilindi. Dafn marosimida itning aqlliligi, donoligi, sadoqatliligi va jasorati alohida ehtirom ila tilga olinadi. Ayniqsa uning ajdodlarining kelib chiqishi,hamda bu jajji itning o’z egasiga bo’lgan mehri ham bo’lakch ekanligini ta’kidlab o’tish joiz. Sababi har doim sodiq hamroh bo'lgan Bobbi xo'jayinining o'limi uchun 14 yil motam tutdi. 1872 yilda o'limigacha qabrini qo'riqlagan.

Xo'jayinining dafn marosimidan bir kun o'tib, qabristonning qo’riqchisi Jeyms Braun Bobbyni yangi qurilgan tepalik tepasida yotgan holda topdi. Kirkyardda itlarga ruxsat berilmagani uchun Bobbi haydab chiqarildi. Ertasi kuni ertalab qo’riqchi Bobbi xo'jayinining qabriga qaytib kelganini aniqladi.Itning o’z egasiga ko’rsatgan muruvvati va sadoqati albatta tahsinga sazovordir .Ushbu parchadagi It timsoli A.A. Kipriyanova va KEILTIKA tadqiqotiga

https://buxdu.uz

ko'ra zoosemiyaning tarkibiy qismlaridan biri bo'lgan inson xarakter xususiyatlarini ifodalaydigan DOMAIN OF CHARACTER turiga mansubdir.Bunda hayvon ya'ni it misolida sadoqat va vafo timsoli gavdalanadi ya'ni bu xususiyat insondan hayvonga o'tadi.

3) *Sounder was well named, when he treed a coon or possum in a persimon tree or an a wild rape vine, his voice would roll across the flatlands. It wavered through the foothills, louder than any other dog's in the whole countryside. (Sounder)*

Sounder bu itning nomi bo'lib, ovoz chiqaruvchi it degan ma'noni ifodalaydi. Ayniqsa uning ovozi butun tekislikdagi dalalarni va tog' etaklarini qamrab olgani bois uning ovozi qishloqdagi boshqa itlardan ancha balandroq bo'lganligi sababli unga ushbu nom uning xususiyatlaridan kelib chiqib berilgan. Aslida bu it misolida yozuvchi 1800-yillarda Janubiy qora tanlilar uchun og'ir voqelikni tasvirlab beradi, chunki ko'pchilik noto'g'ri qarashlar ta'siriga uchragan va asosiy huquqlardan mahrum bo'lgan davrlardan biri bo'lib , bolaning otasi qullikdan aktsiyadorga, keyin esa mahbusdan o'lik odamga o'tadi. Sounder romandagi eng izchil obraz bo'lib, shu it misolida yozuvchi oilaning qolgan a'zolarining kelajagini va oxir-oqibat erkinlikka ega bo'lgan odamlar bo'lish umidini anglatadi. Sounder bu insoniyatning istiqlol va erkin hayot ramzi bo'lib sanaladi. Qora tanlilar uchun It najotkor qahramon sifatida gavdalanib, it D-O-G ni G_O_D so'ziga o'xshab yozish mumkin, chunki unda ham Xudo ismining bir xil harflari bo'lishi kerak. Sounder iti bolaning qayg'uli paytidagi umid uchquni bo'lib xizmat qiladigan obraz bo'ldi. Ushbu misolni biz nazariyamizning zoosema terminining ikkilamchi ma'nosi ya'ni uni ba'zan zoo metafora yoki hayvon metaforasi deb ham aytish mumkin. Bu yerda it metafora vazifasida ishlatilgan deya isbotlay olamiz . Bu nazariya Hsieh Domínguez va Li ning tadqiqotlariga asoslanib, hayvonlar atamalarining metaforizatsiyasi hayvon nomining metafora sifatida ishlatilganligi va uning zamirida boshqa ko'chma ma'no borligini aytib o'tganlar.

4)''Your dog Shilloh come over here because you been mistreating it. ''I say. Shilloh is mine !The words keep coming back again and again. He is safe. (Shilloh)

'' Shilloh'' deb nomlanuvchi romanda itning egasining zulmidan va sitamlaridan charchagan it qochib ketadi va bir ko'ngli pok Marti ismli bolaga duch keladi.Bolaning nigohidan qanday insonligini anglagan hayvon bolaga ergashib uning uyiga boradi va u yerdan boshqa joyga qo'nim topishni xohlamaydi. Shilloh – beagle it turidan bo'lib,bu itni ov itlari deb nomlaydilar. Beagllar ovchi itlar sifatida yetishtirilgan va ularning tarixi Evropada 15-asrga borib taqaladi. Beagllar ko'pincha ov qilishada foydalanilgan, shuning uchun Judd Travers ov qilish uchun bitta emas, ko'plab itlarga ega. Bu it turlari ko'pincha ijobiy xususiyatlar tufayli egalik qilish uchun ajoyib itlar sifatida tasvirlangan. Beagllar sodiqdir: Shilloh ham Martiga va Preston oilasining qolgan a'zolariga sevgi va mehr bilan munosabatda bo'lganidan keyin o'zining sadoqatini namoyish etadi.Egasi uni qaytarib olgan bo'lsada u Martini ko'rish uchun qayta-qayta qaytib keladi, garchi u bu Juddning g'azablanishini anglatishini bilsa ham, Shilloh o'zining sadoqatini Marti bilan qolishga qaror qilgan. Marty ham itni oxirigacha yomon odamlardan himoya qilishga intilgan. Bu it sadoqat ramzi bo'lib, ba'zan insonlarning salbiy munosabatidan bezib , sabr kosasi to'lgan It uni qadrlab asraydigan do'st izlaydi ,hamda shu dostiga sadoqat bilan xizmat qilishga intiladi.

6. *I was asleep on the bed. The baby was asleep in the crib, which was alongside the bed, on the side next the fireplace. It was the kind of crib that has a lofty tent over it made of gauzy stuff that you can see through . The nurse was out, and we two sleepers were alone. A spark from the wood-fire was shot out, and it lit on the slope of the tent. I suppose a quiet interval followed, then a scream from the baby awoke me, and there was that tent flaming up toward the ceiling! Before I could think, I sprang to the floor in my fright, and in a second was half-way to the door; but in the next half-second my mother's farewell was sounding in my ears, and I was back on the bed again. I reached my head through the flames and dragged the baby out by the waist-band, and tugged it along, and we fell to the floor together in a cloud of smoke; I snatched a new hold, and dragged the screaming little creature along and out at the door and around the bend of the hall.*

When the footman had finished and covered little Robin up, he patted my head, and there were tears in his eyes, and he said: "Poor little doggie, you saved HIS child*!"*

https://buxdu.uz

Amerikalik yozuvchi tomonidan tasvirlangan ushbu it haqiqiy jasorat ko'rsatib, ho'jayinning bolasini yong'in bo'lgan xonadan olib chiqdi. Xona kul bo'lib yonayotganda u kuyishni va jarohatni o'ylamasdan uni og'zi bilan ushlab ko'chaga olib chiqdi . Hech kimning hayoliga kelmagan va hali hech kim bunday jur'at va jasurlikka qodir bo'la olmagan bir paytda ,bu mitti do'stning jasorati barchani hayratga soladi. Egasini bolasini qutqarish uchun o'z jonini xavf-xatarga qo'yib bo'lsada , egasining urushi va baqirishiga qaramay o'z vazifasini oxirigacha bajo keltirgan qutqaruvchi ya'ni balolardan va yomon kunlarda omon saqlovchi do'st sifatida gavdalanadi.Bunda zoosemaning Domain of character ya'ni insonning yomon kunlarida unga yordam beradigan xaloskor zot deya tilga olinadi.

Xulosa sifatida shuni aytish mumkinki, It semasining turli talqinlarda berilishi yozuvchining uslubiga va uning yoritagotgan mavzusiga borib taqaladi, demak it zoosemasi ingliz adabiyotid vafodor va sadoqatli do'st, sifatida namoyon bo'lsa,Sounder misolida esa Qora tanlilarning jabr va zulm chekkan daqiqalarni shu it timsolida ifodalab berishga urinadilar.Aslida bu it ma'nosida qora tanli odamlarning azob uqubatlari gavdalanib, ularning boshlaridan o'tkazgan qiyinchiliklari it misolida beriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Eleanor Atkinson ''Greyfriar Bobby'' Eleanor Atkinson Publisher Create Space Independent Publishing Platform; 1st edition (February 15, 2016)

2. William H. Armstrong "Sounder" Published January 1st 1967 by HarperCollins (first published 1963)

3. Phyllis Reynolds Naylor Shilloh Published May 1st 2003 by Aladdin Paperbacks (first published September 30th 1991)

4. Rakhimovna R. D. American Toponymy as Reflection its History and Culture //Middle European Scientific Bulletin. – 2022. – T. 22. – C. 34-37.

5. N.L.Odinayeva ,D.Sh.Ravshanova"The description of social issues in Thousand splendid" International Journal on Integrated Education p 180-181 2020

6. Khayatovna N. M. Commonalities of English and Uzbek blessings //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2022. – T. 12. – №. 5. – C. 406-410.

THE TRAGEDY IN "MARTIN EDEN" BY JACK LONDON

Odinaeva Nilufar Lukmonovna
teacher, Bukhara State University
nilu.odina@mail.ru
Khudoyberdieva Kamola
student, Bukhara State University
xudoyberdiyevakamola10@gmail.com

A huge remarkable asset for literature was the novel "Martin Eden" - the creative pinnacle of the great writer, Jack London.

"Martin Eden" is a book of extreme life, a journey of humanity from ignorance to the height of beauty. In Soviet times, native critics have repeatedly tried to interpret the novel as a denunciation of the venality of bourgeois society, the victim of which is the advanced, eventually capitulated. Such criticism is justified, but still too unambiguous and harsh. The reasons that led Martin to a life catastrophe lie deeper, and it is not just a matter of "surrender". After all, Martin Eden did not churn out book after book when publishers were snapping up everything he wrote. He passed away, realizing that his talent had left him forever. The image of the laws of "success" receded into the background when London fully felt the scale and significance of the image of the artist that he created. The writer formulated the theme of the novel himself: "the tragedy of a loner trying to inspire the truth to the world".

The novel is largely autobiographical: Martin Eden and Jack London have many similarities. Both of them came from the lower class of society and achieved great achievements in literature